

Škola za arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu – Iblerova škola arhitekture

Ariana Novina

Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad/*Original scientific paper*

27. 9. 2004.

Fotografije: Arhiv ALU

Ključne riječi: *Akademija likovnih umjetnosti, Zagreb, Drago Ibler, škola, arhitektura*

Osnutak Škole za arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti i kontekst vremena

Škola za arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu osnovana je 1926. godine, iako je ideja o osnutku škole na Akademiji postojala i ranije. Već 1921. Proforsko vijeće Akademije predložilo je arhitekta Viktora Kovačića za profesora i utemeljitelja škole za arhitekturu, međutim do realizacije osnutka nije došlo zbog toga što Kovačić nije prihvatio ponudu.

Arhitektonski odjel utemeljen na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu vrlo je zanimljiv primjer uvođenja predmeta temeljne tehničke orijentacije u ustanovu primarnog likovnog izričaja. Osnovan 1926. i s prekidom trajao do 1960., na čelu kojega je cijelo vrijeme bio arhitekt Drago Ibler, taj je odjel sudjelovao u najsuvremenijim tendencijama toga vremena (tradicija Bauhauasa) i kao takav odgojio je velik broj društveno angažiranih arhitekata tridesetih, četrdesetih i pedesetih godina 20. st. U radu se razmatra utjecaj Akademije likovnih umjetnosti u Beču i njezina Odjela za arhitekturu, koji je pohađao Ivan Meštrović, na Iblerovu školu arhitekture, te razlozi njezina ukinića.

Razlog je tomu bila njegova profesura na Tehničkoj visokoj školi u Zagrebu.

Iz povijesti osnutka Akademije, to je vrijeme prijelaza iz dotadašnjega tzv. dekorativnog pristupa prvih profesora i osnivača Akademije (Kovačević, Frangeš, Valdec, Iveković, Auer, Crnčić i Čikoš) prema monumentalnosti, koju donosi prvi rektor Akademije Ivan Meštrović. Ta promjena u pristupu vidljiva je i u promjeni naziva Akademije. Naime, već 1924. Akademija mijenja naziv u "Kraljevska umjetnička akademija" umjesto

dotadašnjega “Kraljevska viša škola za umjetnost i umjetni obrt”.¹ Iz Statuta, u to doba Kraljevske umjetničke akademije iz 1926., vidljivo je da je Akademija imala sljedeće škole:

1. slikarsku
2. kiparsku
3. školu za arhitekturu, i
4. školu za učiteljstvo crtanja u srednjim školama.

Prije osnutka škole za arhitekturu u zagrebačkoj je arhitekturi još bio prisutan utjecaj Hermana Bolléa, više osporavanog nego hvaljenog arhitekta, koji je znatno utjecao na rekonstrukciju urbane arhitekture Zagreba, te Viktora Kovačića, koji je umro 1924., a na svojim je radovima, uz miješanje neostilova, ali s čistoćom volumena i naglašavanjem detalja, već nagovijestio hrvatsku modernu.

Promatrajući povijesnu pozadinu osnutka škole, to je vrijeme Bauhausa u Dessau (1926.), umjetničke, dizajnerske i arhitektonske škole koju je osnovao Walter Gropius u Weimaru 1919., naglašavajući važnost obrta kao krune integrirane aktivnosti arhitekture. Utjecaj Bauhausa na umjetničku scenu Zagreba dvadesetih godina bio je vrlo jak, a također u to doba u Zagrebu je bio dostupan velik broj literature o toj avangardnoj njemačkoj školi. 1927. Zagreb je udomio kolekciju predmeta iz Bauhausa iz vremena Weimara – kolekcija Marie-Luise Betlheim. Kolekcija se sastojala od radova većinom mađarskih konstruktivista i tadašnjih njemačkih suvremenih umjetnika, kao što su Paul Klee, Lou Scheper, Farkas Molnár, Kurt Schwerdtfeger i drugi.²

Ivan Meštrović i osnutak Škole za arhitekturu

U doba osnutka Škole za arhitekturu, kao što je već navedeno, rektor na Akademiji likovnih umjetnosti bio je Ivan Meštrović,³ čija je osobnost utjecala na razvoj umjetničko-monumentalnog pristupa na Akademiji, za razliku od preferiranja umjetnog obrta, koji je bio više zastupljen u vrijeme osnutka ustanove (1907.). Iz te ideje monumentalnosti, koju je uz Ivana Meštrovića u kiparstvu zastupao i Frano Kršinić te Jozo Kljaković u slikarstvu, došlo je i do realizacije osnutka škole za arhitekturu. Njezin je program bio zamišljen više kao veza s ostalim umjetničkim disciplinama, dok se pri osnutku škole tehničkom pristupu pridavalo manje pažnje.

Proučavajući razloge i motive koji su doveli do osnivanja takve škole na jednoj umjetničkoj akademiji, uz činjenicu da paralelno djeluje odjel Arhitekture na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, dolazimo do novih spoznaja o osnivanju vezanih uz utjecaj školovanja Ivana Meštrovića na osnutak škole. Naime, Ivan Meštrović je nakon apsolvirane tri godine kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Beču pohađao i završio dvije godine arhitekture na istoj Akademiji, u radobljju od 1901. do 1906. godine. U knjizi studenata Akademije upisano je da je Meštrović pohađao četiri semestra na školi arhitekture na aka-

demiji u Beču, i to šk. god. 1904./1905. i 1905./1906.⁴ Arhitekturu je pohađao kod profesora Friedricha Ohmanna.

U vrijeme osnutka Škole za arhitekturu na Akademiji u Zagrebu Ivan Meštrović je bio rektor i svojim je utjecajem sigurno pridonio osnutku škole po uzoru na Katedru moderne arhitekture na Bečkoj akademiji, koju je i sam pohađao. Isto je tako poznato da je Meštrović i kasnije pokazivao sklonost prema arhitekturi, pa je tako među ostalim njegovim poznatim ostvarenjima, 1931. u suradnji s Dragom Iblerom, izradio projekt Banske palače u Splitu.⁵ Projekt je ostao samo na papiru, i iako nije svijetla točka u Iblerovoj karijeri, te je po Željki Čorak “očiti ustupak Meštroviću, rektoru Likovne akademije, zaleđu Iblerova nesigurnog položaja”, svjedoči o suradnji dvojice kolega na Akademiji u Zagrebu.

Drago Ibler i 1. faza djelovanja Škole za arhitekturu 1926.–1943.

1925. u Zagreb je stigao Drago Ibler (Zagreb, 1894. – Novo Mesto, 1964.), nakon što je završio Visoku tehničku školu u Drezdenu (18. 11. 1921. i stekao naziv inženjera arhitekture), te rada u atelijeru H. Poelziga na Državnoj akademiji za umjetnost u Berlinu. Rješenjem Ministarstva prosvjete iz 1926. postavljen je za arhitekta i profesora arhitekture na tadašnjoj Kraljevskoj umjetničkoj akademiji u Zagrebu.⁶ Iz dokumenata je vidljivo: *Dragutin Ibler javio se je na dužnost dne 29. marta 1926., kojega je dana položio službenu prisegu.*

U jesen 1926. počinju se upisivati prvi polaznici Škole za arhitekturu pri Kraljevskoj umjetničkoj akademiji u Zagrebu.

Prvi polaznici tzv. Iblerove škole u jesen 1926. bili su: Gustav Bohutinsky, Lavoslav Horvat, Mladen Kauzlarić, Stjepan Planić i Aleksandar Freudenreich.⁷

Škola za arhitekturu trajala je osam semestara, kao i na ostalim odsjecima Kraljevske akademije za umjetnost i umjetni

¹ Nazivi Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu kroz povijest: 1907. Privremena viša škola za umjetnost i umjetni obrt; 1918. Kraljevska viša škola za umjetnost i umjetni obrt; 1921. Kraljevska akademija za umjetnost i umjetni obrt; 1924. Kraljevska umjetnička akademija; 1940. Akademija likovnih umjetnosti.

² Ž. Košćević, *Zbirka Marie-Luise Betlheim, Bauhaus-Weimar*, Galerije grada Zagreba, Studio Galerije suvremene umjetnosti, Zagreb 1984.

³ Ivan Meštrović obnašao je dužnost rektora na Akademiji od 1923.–1944., podaci iz Arhiva ALU.

⁴ I. Kraševac, *Ivan Meštrović – rano razdoblje. Prilog istraživanju kiparevog školovanja u Beču*, u: “Radovi IPU” 23, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb 1999., str. 185.

⁵ Projekt nije nikada izveden.

⁶ Rješenje br. 26.724 od 17. III. 1926.

⁷ Detaljan popis upisanih studenata po školskim godinama nalazi se u prilogu.

Drago Ibler, osnivač i profesor Škole za arhitekturu na ALU

obrt.⁸ U prvom i drugom semestru šk. god. 1926./1927. polaznici su slušali sljedeće predmete: *Arhitektura* (D. Ibler), *Modeliranje* (F. Kršinić) i *Crtanje akta* (J. Kljaković). U četvrtom semestru pridodaje im se i predmet *Ukrasno pismo* kod prof. O. Höcker, te u šestom semestru *Historija umjetnosti*, koju je predavao prof. B. Šenoa.⁹

Princip rada na novootvorenoj školi za arhitekturu temeljio se na osnovnom predmetu *Arhitektura*, koji je predavao prof. Ibler i koji se slušao za vrijeme svih osam semestara, a ostali predmeti služili su kao veza s cjelokupnim studijem na Akademiji likovnih umjetnosti.

Jedan od studenata prve generacije Škole za arhitekturu, Gustav Bohutinsky, bio je konkretna veza sa školom u Bauhausu. On je naime u toku studija na Akademiji likovnih umjetnosti posjetio školu u Bauhausu.¹⁰ To se odvijalo vjerojatno tijekom zimskog semestra 1929. i od siječnja do lipnja 1930. – kao što dokazuju dokumenti o njegovoj prisutnosti na Bauhausu. Vrativši se u Zagreb, 1934. završio je arhitekturu na Akademiji kod prof. Iblera.

Od šk. god. 1926./27. do 1933./34. red predavanja na Školi za arhitekturu nije se mijenjao.

Šk. god. 1934./35. u matične listove studenata Škole za arhitekturu ubilježen je kroz svih osam semestara samo predmet *Arhitektura*, koji je predavao prof. Ibler. Tako je bilo i sljedeće školske godine. Već 1936./37. dolazi do promjena u redu predavanja i uz obavezan predmet *Arhitektura*, u V. i VI. semestru se uvodi i *Crtanje akta* kod prof. Omera Mujadžića, a u VII. i VIII. semestru *Modeliranje* kod prof. Frane Kršinića i *Crtanje akta* kod Krste Hegedušića.¹¹

Sljedeće pak šk. god. 1937./38. u Matičnom listu studenta Nevena Šegvića ne nalazimo nikakve druge predmete osim *Arhitektura* (prof. Ibler).¹²

U načinu funkcioniranja škole naglašen je princip atelijerskog rada te svakodneni kontakt između polaznika i profesora, koji je omogućen relativno malim brojem upisanih polaznika.

Škola za arhitekturu prestaje s radom 1943. godine, kada Ibler dobiva otkaz iz državne službe (26. I. 1943.)¹³ i emigrira u Švicarsku, gdje je predavao kao docent na ženevskom univerzitetu.

2. faza djelovanja Odjela za umjetničku arhitekturu 1952.–1961.

Novija istraživanja u Arhivu Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu donijela su nove spoznaje o radu Odjela. Dosadašnji navodi koji se pojavljuju u člancima i monografijama, u kojima se navodi da Odjel arhitekture prestaje s radom 1943., ispravljani su. Odjel za umjetničku arhitekturu pod vodstvom Drage Iblera ponovno je otvoren 1952.

Nakon devet godina djelovanja u inozemstvu, 1952., Ibler se vraća u zemlju, gdje iste godine postaje profesor na Aka-

demiji likovnih umjetnosti i obnavlja Katedru arhitekture. Ponovno se otvara Odjel za umjetničku arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti, a Ibler postaje redovni profesor.¹⁴ Pridjev umjetnička u nazivu odsjeka dodan je kako bi se naglasila veza s likovnim disciplinama. Zanimljivo je napomenuti da je to vrijeme neposredno prije otvaranja Akademije za primijenjenu umjetnost i dizajn, 1954., u čijem programu također postoji Odjel za arhitekturu, na kojem je bila vrlo naglašena koncepcija oblikovanja.

Prema modelu novog obrazovnog sustava za arhitekta, u kojem je poticanje kreativnosti i uspostavljanje ravnoteže između praktičnog i teorijskog dijela nastave imalo istaknutu ulogu, uz omogućavanje djelovanja atelijera za praktični i studentski rad, na Plenumu Sekcije arhitekata Hrvatske¹⁵ 25. travnja 1950. podržano je osnivanje Akademije za arhitekturu i urbanizam. Iz tog prijedloga Sekcije arhitekata vidljiva je potvrda za uspješan rad i djelovanje "Iblerove škole" u njezinoj prvoj, prijeratnoj fazi, od 1926. do 1943., te potreba za ponovnim osnivanjem sličnog studija. Iako je Odjel ponovno utemeljen 1952., prvi polaznici upisani su tek tri godine kasnije, 1955.¹⁶

Iz plana i programa obnovljenog Odjela vidljivo je da se povećao broj predmeta i sati u odnosu na program škole iz 30-ih godina. Dakle, šk. god. 1955./56. prof. Drago Ibler osim predmeta *Arhitektura* uvodi i predmete *Interieur* i *Urbanizam*, a od stručnih predmeta polaznici slušaju i *Statiku*, *Statikomehaniku* i *Statiku-čvrstoću* te *Armironi beton* kod prof. B. Sunare, *Industrijsko projektiranje* (L. Horvat) i *Urbanističko projektiranje* (V. Ivanović). Osim ovih stručnih predmeta vezanih za arhitekturu u Matične listove studenata su upisani još i *Mali akt* (D. Parač i K. Hegedušić) te *Povijest umjetnosti* (Vid Mihčić i Matko Peić). Kao i u prijeratnoj fazi djelovanja, nije se odustalo od veze s ostalim likovnim disciplinama.¹⁷

Pošto su odslušali svih osam propisanih semestara, studenti Iblerove škole dobivali su naslov akademskog arhitekta.

⁸ Iz članka 20. Statuta Kraljevske umjetničke akademije iz 1926.: Učenje u kraljevskoj akademiji likovnih umjetnosti u pravilu traje 8 semestara. U iznimnim slučajevima Proforsko vijeće može dopustiti polazak još dvaju semestara.

⁹ Podaci iz Matičnih listova studenata, Arhiv ALU.

¹⁰ Prema podacima koje je proučila dr. sc. Karin Šerman, docentica na Arhitektonskom fakultetu i autorica članka o Gustavu Bohutinskom u časopisu "Centropa", New York, siječanj 2003., br.1, svezak 3., str. 63–66.

¹¹ Podaci iz Matičnih listova studenata, Arhiv ALU.

¹² U Arhivu akademije ne nalazimo dokument koji bi objasnio razloge takva nastavnog plana.

¹³ Cjeloviti tekst otpuštanja D. Iblera s ALU glasi: "Odredbom Poglavnika Nezavisne Države Hrvatske od 26. siječnja 1943. broj gornji, a na temelju toč. 9/104 zakona o činovnicima od 31. ožujka 1931. i toč. 21 zakonske odredbe od 27. studenoga 1941. broj CDXXXVII-2116-Z-1941. otpušteni ste iz državne službe. U Zagrebu, 26. siječnja 1943., Odjelni pročelnik: dr. Božidar Murgić". Dokument iz Arhiva Akademije.

Nastava u Odsjeku za umjetničku arhitekturu trajala je do 1961. godine. Naime, Izvršno vijeće Sabora NRH na sjednici od 26. 6. 1961. prilikom razmatranja Statuta Akademije donijelo je zaključak da nema potrebe uvođenja i održavanja redovnog studija za spremanje arhitekata na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu.¹⁸ Sabor NRH tu je odluku podržao s napomenom da "usavršavanje arhitekata za visokokvalitetno umjetničko oblikovanje, kao i u drugim oblastima i specijalnostima arhitekture (npr. urbanizma i sl.) spada u krug problema i zadataka III stupnja ili drugih oblika usavršavanja".

Nakon takve odluke Sabora NRH, na sjednici Vijeća Akademije jednoglasno je zaključeno da se organiziranje nastave trećeg stupnja povjeri red. prof. Dragi Ibleru, koji je dobio zadatak da za narednu sjednicu Vijeća predloži nastavni plan i program za taj oblik nastave.¹⁹ Ibler je za narednu sjednicu od 29. 2. 1962. zaista podnio plan i program nastave, koji se nakon diskusije jednoglasno usvaja. Međutim, taj plan i program nastave trećeg stupnja postaje kamen spoticanja za Iblera i nastavničko Vijeće Akademije. Naime, Ibler se potpuno posvećuje pitanjima organizacije nastave trećeg stupnja te odbija preuzeti obavljanje nastave arhitekture na Pedagoškom odjelu. Nakon niza rasprava, 15. svibnja 1963. Drago Ibler predlaže Savjetu akademije da mu služba na Akademiji sporazumno prestane zbog prelaska u ustanovu Majstorskih radionica.²⁰

Koji je razlog polaganog gašenja Odjela za arhitekturu u njegovoj drugoj fazi djelovanja (1952.–1961.)?

Već tridesetih godina, dakle u samom početku rada Iblerove škole, počela su se javljati negodovanja protiv škole. Tomu je nedvojbeno pridonijelo Iblerovo članstvo u grupi "Zemlja"²¹, u kojoj je on u svih sedam godina postojanja bio i predsjednik (1929.–1935.)²²

Također, u svim međuratnim arhitektonskim časopisima objavljena su negativna reagiranja na prijedlog da se Iblerova škola arhitekture izjednači u rangu s Tehničkim fakultetom.

Donekle je taj zahtjev i bio logičan, iako je povijest pokazala da su Iblerovu školu pohađali vrsni arhitekti. Nakon tih prvih kriza, škola je funkcionirala uspješno sve do rata. Međutim, razlozi propadanja Odjela tijekom 50-ih godina nisu poznati. Možda je jedan od razloga bio Iblerovo angažiranje oko Državne majstorske radionice za arhitekturu, na kojoj postaje voditelj 1952., a možda postojanje Odjela zaista i nije bilo potrebno uz djelovanje Majstorskih radionica, kako je i zaključio Sabor NRH. Isto tako, u to vrijeme Ibler više nije imao podršku Meštrovića kakvu je imao u vrijeme osnutka odjela. Od 1963. godine Ibler više ne obnaša dužnost profesora na Akademiji likovnih umjetnosti.²³ U svakom slučaju, "zlatne godine" Iblerove škole arhitekture definitivno pripadaju prvom radoblju djelovanja.

* * *

Arhitektonski odjel, ranije Škola za arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti odigrala je veliku ulogu u stvaranju i razvitku suvremene arhitekture prve polovice 20. st. u Zagrebu. Odjel za arhitekturu djeluje istovremeno s Arhitektonskim odjelom na Tehničkom fakultetu, a njihova je razlika vidljiva osim u tituli (polaznici Tehničkog fakulteta dobivaju diplomu diplomiranog inženjera arhitekture, a polaznici Iblerove škole titulu akademskog arhitekta) i u metodološkom pristupu. Iblerova škola povezuje ostale likovne discipline, kao što su slikarstvo, kiparstvo i grafika, s arhitekturom, a atelijerskim načinom rada i inzistiranjem na glavnom kolegiju Arhitektonsko projektiranje prof. Iblera kroz svih osam semestara omogućen je individualni odnos profesora i studenta.

Vrlo je važno naglasiti da su većina polaznika Iblerove škole, a pogotovo prva generacija, bili apsolventi Državne srednje tehničke škole, koju je 1892. osnovao Herman Bollé, i kao takvi već su imali solidno znanje o arhitekturi, tako da im u Iblerovoj školi nije manjkalo stručnih predmeta. Dapače, okrenutost škole prema umjetnosti, upravo je ono što tu školu izdvaja i čini ju naprednom u kontekstu toga vremena. Nasljeđe Bauhausa u Iblerovoj školi dolazi do izražaja u inzistiranju na samostalnom radu i na osnovnom predmetu koji se proteže kroz čitavo školovanje, a Odjel je koncipiran kao radionica u kojoj se reproducira Poelzigov atelier. Sam Ibler proboravio je dvije godine u atelieru majstora Poelziga, koji također nije bio na tehničkom fakultetu, nego na umjetničkoj akademiji.²⁴

Arhitektonski odjel na Akademiji likovnih umjetnosti, kronološki gledano, djelovao je u dvije faze:

1. 1926.–1943. Škola za arhitekturu
2. 1952.–1961. Odjel za umjetničku arhitekturu

U prvoj fazi djelovanja (1926.–1943.) u programu škole naglasak je bio na predmetu *Arhitektura*, koji se slušao od prvog do osmog semestra, a predavao ga je prof. Ibler.

¹⁴ Rješenjem Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NRH od 14. V. 1952. D. Ibler postavljen je za honorarnog redovnog profesora; na sjednici Vijeća od 25. IV. 1952. izabran je za redovnog profesora.

¹⁵ J. Galjer, *Odjel za umjetničku arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, 1959/60.*, "Prostor", Zagreb 2003., br. 2/26, str. 159.

¹⁶ Podaci iz Matičnih listova studenata, Arhiv ALU.

¹⁷ Podaci iz Matičnih listova studenata, Arhiv ALU.

¹⁸ Dopis Izvršnog vijeća Sabora NRH Akademiji, od 28. lipnja 1961.

¹⁹ Zapisnik 7. sjednice Nastavničkog vijeća ALU, održane 23. 1. 1962.

²⁰ Dokument iz arhiva ALU, br. 154/1–1963

²¹ Ž. Čorak, *U funkciji znaka*, Matica hrvatska, Zagreb 2000., str. 162.

²² Na ovome mjestu nije nam namjera razmatrati dosege "Zemlje" i Dragutina Iblera na polju arhitekture.

²³ Ibler je razriješen dužnosti na akademiji 5. VI. 1963. Dokument iz Arhiva Akademije.

²⁴ Ž. Čorak, *U funkciji znaka*, Matica hrvatska, Zagreb 2000., str. 69.

Za razliku od prijeratnog djelovanja škole, pedesetih se godina na Odsjeku za umjetničku arhitekturu uvode i predmeti tehničkog karaktera kao što su: Statika, Statika-mehanika, Industrijsko projektiranje, Urbanističko projektiranje i dr. Te su predmete predavali predavači sa ostalih fakulteta, zaposleni kao vanjski suradnici (Ivanović, Horvat, Sunara). Program obuhvaća bauhausovsku koncepciju strukturiranu u dva dijela: pripremnu prvu godinu, nakon koje slijedi multidisciplinarni studij s težištem na stručnim predmetima, zasnovan na jedinstvu teorijske i praktične, odnosno radioničke nastave. Među ciljevima posebno se ističu kreativnost, individualnost pristupa oblikovanju, razvijanje kritičke (samo)svijesti o plastičkoj realnosti, s težištem nastave u višim godinama studija na praktičnim oblicima nastave, odnosno radu na projektima u sklopu "Arhitektonskog atelijera", koji je trebao biti jezgra u metodološkom smislu.²⁵

Na školi za arhitekturu, dakle u njezinoj 1. fazi djelovanja, diplomiralo je 19 studenata: Ivo Bartolić, Gustav Bohutinsky, Hinko Bolanca, Branko Bon, Aleksandar Freudenreich, Ljudevit Gaj, Drago Galić, Vlado Galić, Milan Grakalić, Mirko Hamel, Eugen Hološ, Lavoslav Horvat, Mladen Kauzlarić, Veljko Kauzlarić, Marko Novak, Stjepan Planić, Zvonimir Požgaj, Neven Šegvić i Hinko Vichra. U poslijeratnoj, 2. fazi na Odjelu za umjetničku arhitekturu diplomirao je samo jedan student – Krešimir Mihaljević.

"Iblerova škola" ili "zagrebačka škola arhitekture" čini neosporo polazište koje je usmjeravalo protagoniste hrvatske ar-

hitekture toga radoblja. Također je neupitno da je najveći broj priznatih arhitekata tog vremena "izašao" upravo iz tog odjela.

Namjera ovoga rada nije ilustriranje autorskih opusa polaznika Odjela za arhitekturu, ali imena kao što su Drago Galić, Mladen Kauzlarić, Stjepan Planić, Branko Bon, Neven Šegvić i dr. te njihova profesora i osnivača Odjela Drage Iblera odigrala su značajnu ulogu u promicanju hrvatske moderne arhitekture.

Osnovni postulati Škole za arhitekturu temeljili su se na avangardnim idejama, koje su upravo preko sinteze s ostalim likovnim disciplinama i specifičnim nastavnim programom što se razlikovao od programa postojećih srodnih visokoškolskih ustanova, stvorile jedinstven krug arhitekata i umjetnika toga vremena. Iako je škola u početku svog djelovanja izazivala sumnju javnosti o smislu postojanja takva odjela, pogotovo stoga što je osnovana na likovnoj akademiji, njezini se dosezi danas navode kao vrh dostignuća na polju arhitekture 30-ih, 40-ih i 50-ih godina prošlog stoljeća. Na kraju, ne treba zaboraviti glavni Iblerov postulat da je arhitektura umjetnost. Nije li onda sasvim logično da je "Iblerova škola" rođena upravo na Akademiji likovnih umjetnosti.

²⁵ J. Galjer, n. dj., str. 160.

> Indeks polaznika Škole za arhitekturu Zvonimira Požgaja, 1927.

> Indeks polaznika Škole za arhitekturu Zvonimira Veljačića, 1936.

Slika posjednika

KR. AKADEMIJA ZA UMJETNOST I UMJETNI OBRT
U ZAGREBU

Matični broj 179

INDEKS

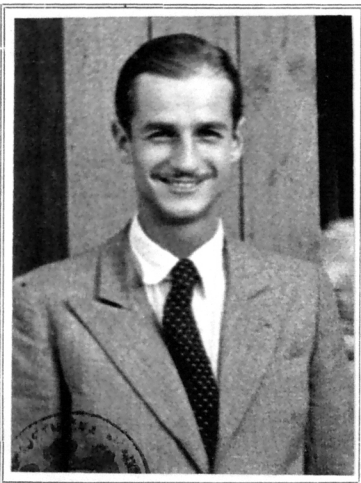
Gosp.: Božaj Bronimir Josip
rodjen u Zagrebu godine 1906

Upisan kao redoviti djak u kr. akademiju za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu:

U školi:	Datum	Potvrda rektora:
arhitektura	1. oktobra 1927.	[Signature]
"	1. maja 1928.	[Signature]
"	1. oktobra 1928.	[Signature]
"	1. marta 1929.	[Signature]
"	1. oktobra	[Signature]
"	1. mart 1930.	[Signature]
"	1. oktobra 1930.	[Signature]
"	1. marta 1931.	[Signature]
"	1. oktobra 1931.	[Signature]
"	1. mart 1932.	[Signature]

U Zagrebu, dne 16. listopada 1927.

Slika posjednika

KR. AKADEMIJA ZA UMJETNOST I UMJETNI OBRT
U ZAGREBU

Matični broj 372/3.

INDEKS

Gosp.: Bronimir Veljčić
rodjen u Ključcu godine 1910

Upisan kao redoviti djak u kr. akademiju za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu:

U školi:	Datum	Potvrda rektora:
arhitektura	3. X 1936	[Signature]
"	1. marta 1937.	[Signature]
"	5. oktobra 1937.	[Signature]
"	16. oktobra 1939.	[Signature]
"	5. oktobra 1940.	[Signature]

Vlastoručni potpis posjednika
Bronimir Veljčić

U Zagrebu, dne 3 / X 1936

KR. AKADEMIJA ZA UMJETNOST
I UMJETNI OBRT U ZAGREBU

BR. 102st

REKTORAT KR. AKADEMIJE ZA UMJETNOST
I UMJETNI OBRT U ZAGREBU POTVRĐUJE,
DA JE *Gospodin Gustav G. Bohutinsky*
KAO REDOVAN DJAK S USPJEHOM SVRŠIO
NAUKE U OVOME ZAVODU, U ŠKOLI
za arhitekturu

PA SE NA OSNOVI TOGA IZDAJE OVA

ZAKLJUČNA SVJEDODŽBA

U ZAGREBU, DNE *6. aprila 1934.*

REKTOR

PROČELNIK

Prof. Dr. ...

OVOM SE ZAKLJUČNOM SVJEDODŽBOM POTVRĐUJE, DA JE
Gospodin Gustav G. Bohutinsky, RODJEN DNE
24. septembra 1906. u *Križevcima, Varaždinska biskupija*, BEO
REDOVAN DJAK OVE AKADEMIJE U NAUKOVNIM GODINAMA
1926./1927., 1928./1928., 1928./1929., 1930./1931.
VLADAO SE PO AKADEMIJSKIM PROPISIMA.

USPIJEH NJE *gork* NAUKA OCHENJEN JE OVAKO:

*Gospodin Gustav G. Bohutinsky položio je
kroz osam semestara školu za arhitekturu
na ovoj Akademiji. Svojim darovitim
položio je odličan uspjeh.*

U ZAGREBU, DNE *6. aprila 1934.*

PROFESOR

Prof. Dr. ...

Završna svjedodžba Gustava Bohutinskog, polaznika Škole za arhitekturu pri Kr. akademiji za umjetnost u Zagrebu

Prilog

Polaznici Škole za arhitekturu od 1926. do 1943.

Objašnjenje kratica:

u. – upisan

d. – diplomirao

kl. – klasa

1926./27.

Bohutinsky, Gustav (Križevci, 24. 9. 1906.), u. 1926./27., d. 1934., kl. D. Ibler

Freudenreich, Aleksandar (Zagreb, 21. 11. 1892.), u. 1926./27., d. 1935., kl. D. Ibler

Horvat, Lavoslav (Varaždinske Toplice, 27. 9. 1901.), u. 1926./27., d. 1935., kl. D. Ibler

Kauzlarić, Mladen (Gospić, 10. 1. 1896.), u. 1926./27., d. 1930., kl. D. Ibler

Planić, Stjepan (Zagreb, 27. 12. 1900.), u. 1926./27., d. 1935., kl. D. Ibler

1927./28.

Neidhardt, Franjo (Zagreb, 14. 1. 1907.), u. 1927./28.

Požgaj, Zvonimir (Zagreb, 16. 3. 1906.), u. 1927./28., d. 1932., kl. D. Ibler

Ulrich, Antun (Zagreb, 24. 8. 1902.), u. 1927/28.

1930./31.

Galić, Drago (Zagreb, 9. 10. 1907.), u. 1930./31., d. 1935., kl. D. Ibler

Galić, Vlado (Zagreb, 27. 10. 1905.), u. 1930./31., d. 1935., kl. D. Ibler

- Kersmanc, Sava (Ljubljana, Slovenija, 4. 8. 1910.), u. 1930./31.
1931./32.
Bon, Branko (Krk, 2. 5. 1912.), u. 1931./32., d. 1935., kl. D. Ibler
Korbar, Drago (Zagorje ob Savi, Slovenija, 1. 10. 1907.), u. 1931./32.
Kralik, Miroslav (Zagreb, 23. 6. 1907.), u. 1931./32.
Vlah, Branko (Zagreb, 12. 6. 1908.), u. 1931./32.
- 1932./33.
Bartolić, Ivan (Glina, 19. 6. 1912.), u. 1932./33., d. 1939., kl. D. Ibler
Benedik, Fedor (Zagreb, 1. 11. 1910.), u. 1932./33.
Florschütz, Ferdo (Požega, 21. 5. 1907.), u. 1932./33.
Hamel, Mirko (Zagreb, 15. 7. 1903.), u. 1932./33., d. 1940., kl. D. Ibler
Krupić, Enver (Bosanska Krupa, BiH, 5. 4. 1911.), u. 1932./33.
Wiesner, Alfred (Zagreb, 25. 12. 1908.), u. 1932./33.
Žigić, Žarko (Karlovac, 12. 10. 1904.), u. 1932./33.
- 1933./34.
Bauer, Vilim (Subotica, SRJ, 24. 6. 1912.), u. 1933./34.
Grakalić, Milan (Medulin, 6. 12. 1909.), u. 1933./34., d. 1938., kl. D. Ibler
Lang, Ivo (Graz, Austrija, 14. 6. 1908.), u. 1933./34.
Šafran Franjo (nema podataka), u. 1933./34.
Vrkljan, Željko (Zagreb, 2. 2. 1915.), u. 1933./34.
- 1934./35.
Nevečerel, Viktor (Nova Kapela, 21. 9. 1910.), u. 1934./35.
Praunsperger, Leo (Zagreb, 26. 9. 1913.), u. 1934./35.
Ravitzer, Else (Berlin, Njemačka, 19. 10. 1908.), u. 1934./35.
Thumm, Viktor (Zagreb, 2. 1. 1908.), u. 1934./35.
Vichra, Hinko (Zagreb, 10. 1. 1909.), u. 1934./35., d. 1941., kl. D. Ibler
- 1935./36.
Boltžar, Stjepan (Varaždin, 1. 8. 1913.), u. 1935./36.
Bula, Aleksandar (Volosko, 13. 7. 1916.), u. 1935./36.
Domjanić, Nikola (Zagreb, 3. 2. 1911.), u. 1935./36.
Flajšman, Vladimir (Zagreb, 19. 9. 1913.), u. 1935./36.
Gaj, Ljudevit (Zagreb, 19. 10. 1909.), u. 1935./36., d. 1939., kl. D. Ibler
Jüttner, Antun (Sarajevo, BiH, 9. 6. 1911.), u. 1935./36.
Kabalini, Dragutin (Prečec, 26. 4. 1916.), u. 1935./36.
Marohnić, Zvonimir (Varaždin, 23. 11. 1915.), u. 1935./36.
Mayer, Antun (Zagreb, 13. 6. 1915.), u. 1935./36.
Parac, Stjepan (Zagreb, 8. 9. 1913.), u. 1935./36.
Sorowieicz, Woitieh Adalbert (Zagreb, 3. 2. 1913.), u. 1935./36.
Šimecki, Anton (Beč, Austrija, 30. 12. 1914.), u. 1935./36.
- Tepser, Radoslav (Zagreb, 26. 9. 1915.), u. 1935./36.
1936./37.
Bertol, Juraj (Zagreb, 27. 12. 1915.), u. 1936./37.
Bolanca, Hinko (Krapanj, 18. 1. 1911.), u. 1936./37., d. 1940., kl. D. Ibler
Borožan, Braslav (Split, 1. 1. 1917.), u. 1936./37.
Kauzlarić, Veljko (Novi Vinodolski, 3. 11. 1902.), u. 1936./37., d. 1940., kl. D. Ibler
Stipančević, Marko (Donja Vrijeska, 6. 9. 1915.), u. 1936./37.
Veljačić, Zvonimir (Ključ, BiH, 17. 5. 1910.), u. 1936./37.
- 1937./38.
Krizman, Srđan (Zagreb, 8. 7. 1914.), u. 1937./38.
Novak, Marko (Zagreb, 2. 1. 1918.), u. 1937./38., d. 1959., kl. D. Ibler
Šegvić, Neven (Split, 26. 1. 1917.), u. 1937./38., d. 1942., kl. D. Ibler
- 1938./39.
Frinta, Antun (Ličke Jesenice, 19. 7. 1916.), u. 1938./39.
Hološ, Eugen (Slavonski Brod, 11. 8. 1914.), u. 1938./39., d. 1942., kl. D. Ibler
- 1940./41.
Chvala, Vladislav (Gospić, 23. 12. 1918.), u. 1940./41.
- Polaznici arhitektonskog odsjeka od 1952. do 1961.*
- 1955./56.
Mihaljević, Krešimir (Hrvatska Dubica, 25. 10. 1922.), u. 1955./56., d. 1960., kl. D. Ibler
Mikačić, Rata (Split, 21. 6. 1918.), u. 1955./56.
- 1959./60.
Cmrečki, Vladimir (Varaždin, 2. 2. 1938.), u. 1959./60.
Lorencin, Predrag (Beograd, SRJ, 25. 3. 1936.), u. 1959./60.
Međugorac, Zlatan (Zagreb, 4. 8. 1938.), u. 1959./60.
Stojanovic, Ilija (Otišić, 1. 1. 1939.), u. 1959./60.
Turčić Tomislav (Zagreb, 24. 5. 1934.), u. 1959./60.

Summary

Ariana Novina

The School of Architecture at the Fine Arts Academy of Zagreb – “The Ibler School of Architecture”

This study deals with the Department of Architecture at the Fine Arts Academy of Zagreb. It was founded in 1926 by architect Drago Ibler. This was the time of change in the methods of teaching at the then “Royal Art Academy,” with a shift from the decorative toward the monumental under the new President, Ivan Meštrović. The author discusses Meštrović’s impact on the formation of the School of Architecture linked to the Modern Architecture Department at the Viennese Fine Arts Academy, a school that Meštrović had attended.

The School of Architecture was launched in the fall of 1926 with a core Architecture course taught throughout the entire eight semester curriculum. The course was taught by Professor Drago Ibler. Other courses were more of a Fine Arts Academy type: modeling, the nude, penmanship, etc.

The historical background for the School was provided by the Bauhaus, as seen from the School’s program. The first, preparatory year, was followed by atelier work, complemented in higher years by fine arts disciplines. The small number of enrollees enabled a daily contact between staff and students. The School ceased to exist in 1943, and it had graduated nineteen students: Bartolić, Bohutinsky, Bolanča, Bon, Freudenreich, Gaj, D. Galić, V. Galić, Grakalić, Hamel, Hološ, Horvat, M. Kauzlarić, V. Kauzlarić, Novak, Planić, Požgaj, Šegvić, and Vichra.

As a Department of Architecture at the Fine Arts Academy, the School was reestablished in 1953 thanks to Drago Ibler. The new plan and program show an increase in school hours as opposed to the pre-war School. This was particularly stressed by introducing technical subjects such as Statics, Statics-Mathematics, Reinforced Concrete, Industrial Building, Interior Design, Urban Planning, and Urban Design. In addition to those professional courses the students also attended fine arts courses. The study of architecture at the Fine Arts Academy was abolished by an act of Croatian parliament in 1961. It graduated only one student: K. Mihaljević.

The Ibler School was in the thirties, the forties, and the fifties the place of training of the main protagonists of Croatian modern architecture. Thanks to vanguard ideas which combined with other fine arts disciplines and a specific plan and program represented a unique educational system, the school, and its alumni, made the core of the “Zagreb School of Architecture.”